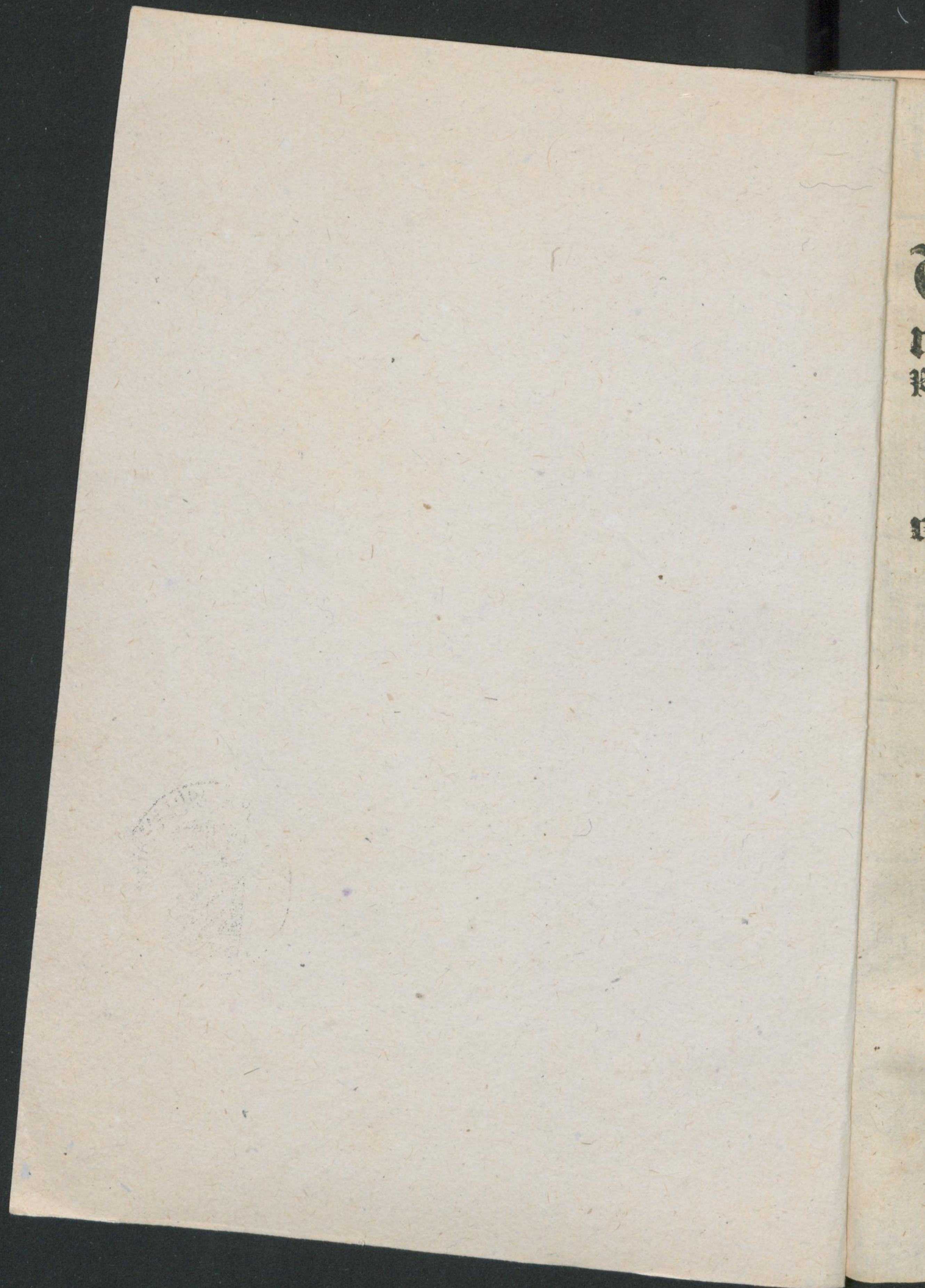

ANTWOORDE
Vande Heeren Staten ge-neraél der vereenichde Nederlantsche

Provintien / ghegheven in sGravenhaghe den xvij. May. 1594.
Op seker Missive vanden Eertzhertoghe van Oostenrijck/ aende selve Heeren Staten (opten sesten der selver Maendt) gheschreven.

Welcke voorsz. Missive: Midtsgaders de Propositie van wegen den selven Eertzhertoge/ door Ottho Hartius ende Jeronimus Coomans/ Rechtsgheleerden van Brussel/ aende voornoemde Heeren Staten ghedaen / hier achter byghevoeght zijn.

Ghedruckt tot Delff / By Jan Andriessz. woonende Aent Marckt-velt / Int Gulden A / B / C.

Antwoorde/ vande Heeren

Staten Generael der vereenichde Nederlantsche Provintien/ Opten Brieff vanden Eertſ-hertoghe van Oostenrijck.

DE Staten Generael der vereenichde Nederlanden/ in haerluyder Vergaderinge gheopent ende gelesen hebbende den Brieff vanden Doorluchtichsten hoochgeboren Vorst/ Ernestus/ Eertshartoghe van Oostenrijck/ Hartoge van Borgoigne/ etc. gecaschetteert ende besloten met t'Caschet van syne Hoocheyt/ gedateert binnē Brussel den vi. dach der loopender Maent Mey. Den xij. der selfder Maent doen ontfangen uyt handē van M^rs. Otto Hartius/ ende Jeronimus Coomans/ Rechtſ-geleerden/ eñ op de Jncinuatie den seluen des anderen daechs/ als den xiij. ghedaen. Den xvi. daer naer inde voorsz. haerluyder Vergaderinge gehoort tgene sylupden vorder in last hadden/ vermogens de Clausule inden voorsz. Brieff gheinsereert/ by henluyden schriftelick overgelevert. Hebben naer rijpe examinatie vandē voorsz. Brieff ende geschrifte (om syne Hooch. van hare oprechte goede intentie openinghe te doen) verclaert/ ende verclaren by desen/ Dat vanden tijt af sy-luyden uyt hoochdringenden noot voor de behoudenisse der Nederlantsche vryhedē/ eensamentlick de Privilegien ende gherechticheden der selver/ int generael/ eñ der Provincien Leden/ Steden ende ingesetenē van dien int particulier/ Ende tot af-weeringe der Spaensche tyrannije/ eñ hoochvaerdige heerschappijen over de conscientien/ lichamen ende goederen vande ingesetenen der Nederlanden/ hare vrouwen ende kinderen/ de wapenen hebben aengenomen/ hare meeninge ende intentie altijt geweest is/ ende noch is/ deselve (midts Gods hulpe) tegens den Spaniaers ende hare adherenten te ghebruycken: met een vast vertrouwen/ Dat den Almachtigen goeden God/ hare goede ende rechtveerdige intentie (die hoe langer hoe meer bevonden wort/ niet alleene dē welstant der Nederlanden/ maer ooc den staet van alle naebuyre Coningen/ Princen ende republijcken aen te gaen) met synen Godlicken zegen sal vorderen/ gelijck syluyden oock hebben bevonden/ wesende door Godes crachtighe hant/ niet alleen hare middelen ende voornemen gesegent/ maer oock de harten vande nabuyre Coninghen ende Princen tot hanthoudinge vande voorsz. hare nootelicke ende oprechte intentie beweecht/ waer-van syluyden de eere eñ lof God den Heere Almachtich toeschrijven/ ende hen op syne Godlicke Ma^ts. onveranderlicke macht vertrouwende/ verwachten van syne hant eñ goetheyt een goede loflicke uytcomste deser beswaerlicker Oorloge/ hebbende een vaste hope/ dat syluyden den Nederlandē int generael haest sullen zijn vereenicht/ ende

in haren ouden fleur ende prosperiteyt ghestelt/ daer naer sy oock dies te meer
haecken ende verlangen/om dat sy beproeft ende versocht hebben/ende over-
sulcx noch seer wel gedencken die commoditeyten/ ghemacken ende liefflick he-
den vande vrede/ruste ende eenicheyt/ende daerentegen ghevoelen die incom-
moditeyten/ongemacken eñ ongeneuchten vander oorloghe. Maer ghelijck
sy syne Hoocheydt/vande verclaringhe van synen goeden wille eñ affectie ten
selven eynde inden voorsz. Brieff verhaelt/ ende allen den genen die oprechte-
licken totte voorsz. ruste/eenicheyt ende prosperiteyt der Nederlanden gheaf-
fectioneert zijn/ seer bedancken. Soo hebben sylupden oock groote redenen/
hen voor God den Heer Almachtich/ende alle die werelt te beclagē/ over den
genen die noch langer met listen/eñ onder pretext van vrede/soecken te vergie-
ten het onnoosel bloet der Christenen/ eñ te vorderen der Nederlanden ruyne
ende onderganck/ waertoe byden Spaenschen Raedt (hem nu hoochst in alle
manierē van dese Landen geoffenseert houden) so seer gearbeyt wort als opt
te voren/ ghebruyckende daer toe de wreedtste/schandelickste ende onbehoor-
lickste proceduyren diemen niet en behoort te bedencken/ende veel min tot on-
derganck ende ruyne deser Landen te attenteren/aengesien alle de Werelt be-
kent is hoe beswaerlick deselve totte extremiteyten/daer inne de saeckē staen/
ghecommen zijn: Namentlick/ dat hen verstorten deur Beuls handen van het
onnosel bloet van vele duysendē onnosele menschen/ so wel vrouwē als mans
van alle qualiteyten/daer onder zijn geweest eenighe vande principale Heeren
vanden Lande: Die violatie vande principaelste vryheden/privilegien ende ge-
rechticheden der Nederlandē leden ende Steden vandien int generael/ eñ par-
ticulier/ veel moorden/ branden/violentien/ exactien/concussien/ ende andere
enorme eñ execrabele daden/naer seer vele Remonstrancīe/ Supplicatiē/ selfs
met besendingen van eenige Nederlantsche Heeren in Spangien/als nament-
lick mede onder anderen/ den Marquis van Bergen/ ende Heere van Mon-
tenguy/die daer over qualick zijn gevaren/ende teghen alle volckeren rechten
ghetracteert: Oock intercessien van groote Potentaten te vergeefs ghedaen/
ten eynde de Nederlanden Leden/Steden ende goede inghesetenen der selver/
by hare loflicke oude vryheden/ privilegien ende gerechticheden gelaten/ende
de tyrannije over de conscientien/lichamen ende goederen der Spaenscher na-
cien ende hare adherenten afgedaen mochten wordē/hemlupden tot de voorsz-
extremiteyten ghebrocht hebben. Ende daeromme sal syne Hoocheyt ten be-
sten gelieven te verstaen/ Dat de Staten voornoemt in een saecke den welstant
deser Landen/ende de behoudenisse der goede ingesetenen van dien/so hooch-
lick importerende/met alle goede insichten ende overweginge van tgene te vo-
ren in gelijcke saecken gepasseert is/eñ sich alsnu openbaert/procederen/Ende
dat sylupden niet haest en connen gelooven / veel min hun versekert houden/
opt gene men seyt van de veranderinge der humeuren des Spaensche Raets:
also ghelijcke veranderingen wel meer apparent zijn geweest/ ende eensdeels

ghelooft

gedooft met groote schade vã dese Landen/ Want int begin deser oorloge was de wreedtheyt der Spangiaerden so groot/ dattet al omghebracht wiert dat in haer ghewelt quam: Ende voor een so heerlicke saecke (als de conservatien des Vaderlants iegens uytheemsche tyrannye) yet met raet ofte daet gedaen hadden/ eñ datmen niet alleen de platte Landen/ maer oock vele principale steden met moort/ roof/ brandt/ ende andere grouwelicke execrable ende ongehoorde daden tracteerde/ ter tijt toe men van deser zijde decreteerde iegens den Spaniaers ende hare adherenten/ die in handen quamen/ gelijc recht te gebruycken/ om also henluyden metter daet te thoonen/ dat by die vã deser zyde/ geen minder hardt noch couragie was om haer rechtvaerdige saecke te verdedigen/ als by henluyden om dese Landen te verdrucken/ ghelijck sylupden oock wel mogen versekert zijn/ dat by hen tot deser Landen krenckinge niet en sal voorghenomen worden/ t'welck metter-tijt henluyden niet schadelicken sal vallen. Dit begonst den bloetdorstigen Raet te verflauwen/ eñ de humeuren in apparentie te veranderen: Maer sulcx dat sylupden aenmerckende hen beswaerlicken te sullen vallen tot haer voornemen te comen met gewelt/ gelieten hen oft sy tot reden hadden willen verstaen/ Ende werden hier-op de eerste beginselen van vredehandelinge inden Jare 1574. gefundeert. Sulcx dat de Heeren Staten van Hollant ende Zeelant (gebruyckende haren ouden vromen ende eenvoudigen aert) hen lieten bewegen om hare beswaernissen/ so by ootmoedige brieven/ als remonstrancien te kennen te gevẽ/ ende daerop redres te versoecken. Van de vruchten van desen begonsten Vredehandel/ waren aen-de zijde van Brabandt/ den eersten overval vande Stadt van Antwerpen/ by den Spangiaers inde Historien ghenaemt Fuera Villacos, Ende vande zyde van Hollant eñ Zeelant/ met hare geassocieerdẽ/ de strenge tweede belegeringe vande goede stadt van Leydẽ/ die niettemin deur Godes genade/ mids de getrouwicheyt haerder Bontgenoten/ eñ hare vromicheyt/ van des vyants ghewelt werden geconserveert/ Ja met sulcken extraordinaris schrick vande Spangiaerts/ die voor de Stadt lagen/ dat sylupden door Gods krachtige hant in haer gemoet geslagen zijnde/ seer confuselickẽ uyt Hollant liepen/ eñ corts daer na de goede stadt van Utrecht meynden te overvallen/ als sy eñ andere vande Spaensche Natie inden selven Jare gedaen hadden de vermaerde stadt van Antwerpen. Desen eersten bedriechlicken handel also afgheloopen wesende/ werde door Intercessie vanden alderhoochster ghedachtenisse Key. Ma^t. Maximiliaen zijne hooch. Heer Vader/ den tweeden handel gepreparéert/ ende inden Jare 1575. binnen de stadt van Breda byder handt ghenomen. Hoe weynich de meeninghe inden selven handel vande Spaenscher zijde was/ yet ter goeder trouwe eñ tot der Nederlanden welvaert te doene/ brengen claerlicken de besoignen daer ghevallen mede/ eñ en waren de vruchten niet anders als meerdere preparatien ter Oorloge dan oyt te vooren/ sulcx dat seer corts den overval vande Steden van Buyren/ Leerdam/ Oudewater/ Schoonhovẽ/ Gom-

 menee/

menee/eñ de belegeringe der Sadtvan Zierickzee/daer upt procedeerde waer
naer de Spangiaerts eñ hare adherenten met rooven/moorden ende andere
exorbitante ende innorme daden/ Jae oock overval vande Steden (hare zijde
houdende) hen so grof aenstelden/datmen aldaer (t selve niet langer cunnen
gedulden oft lijden) den selven als vpanden vande Nederlanden heeft gheoor-
deelt ende geproclameert. Waer op gheuolght zijnde de Unie ende verbinte-
nisse/ tot Gendt in November Anno 1576. tusschen de Nederlantsche Pro-
vincien eñ tot conservatien der selver welvaert/ vryheden eñ rechten gemaect/
is eenen yeghelicken bekent/hoe ontrouwelicken de selve Unie ende verbinte-
nisse vande Spaensche zijde voor goet aengenomen is gheweest/ ende wat be-
droch eñ geveynstheyt daer onder vermengt was / de brieven van Escovedo/
de violatie/by Don Jean ghepleeght/ de uytdruckelicke verclaringhe upt den
Spaenschen raedt by den Baroen van Selles overgebracht/ eñ binnen Me-
chelen geopent/eensamentlicken de handelinge tot Loeven/ ten overstaen van
de ghesanten van veele Potentaten gehouden/hebben daer van volcomen ge-
tuyghenisse inden Jare 77. eñ 1578. ghegeven/hoe bedriechelicken/schan-
delicken/schadelicken eñ beswaerlicken den vredehandel daer naer tot Coelen
seer solemnelicken aengevanghen is afgeloopen/is eenen yegelicken bekent/
also ghedurende de selven/niet alleen de Provincien van Henegouwen ende
Arthops/met eenighe andere principale Steden/tot particuliere handelinghe
zijn gheseduceert / maer alle uyterlicke ghewelt ghebruyckt ieghens de goede
Stadt van Mastricht/ ende vele heymelicke loose practijcken int werck gestelt
inde andere Provintien/ ende onder de Leden eñ Steden vandien / omme den
selven mede tot alteratien ende tot haere ruyne ende onderganck te bewegen.
Met wat practijcken daer naer de steden vã Vlaenderen in onderhandelinge
gebrocht/wat schoone voorslagen den selven ghedaen zijn/ende hoe bedroeffe-
licken het eynde is gheweest/is dadelicken gebleken / tot wat meyninge inden
Jare 1587. ende 1588. de onderhandelinge van vrede is begeert geweest/
wat bedroch ende ghewelt daer onder schuylde / heeft de Spaensche Armade
(ghedurende de handelinghe overghecomen ende door Godes crachtighe
handt vermelt) openbaer gemaeckt/ tot wat intentie daer naer de Kep. Mat.
inden Jaere 1591. versocht is geweest omme de saecke vande vredehandelin-
ghe inde Nederlanden van niews by der handt te nemen/ hebben betuyght de
Leghers van tijt tot tijt uyt de Nederlandẽ iegens den Coninck van Vranck-
rijck gesonden/daer deur te meer bekent gemaeckt is / dat de Spangiaerts eñ
haere adherenten altijts willen in oorloghe ende wapenen blijven/ghebruyc-
kende t'pretext vande Roomsche Religie te voorderen: Maer metter waer-
heyt trachtende/omme haer voorghenomen generale Heerschappie ende Ty-
rannie over de geheele Christenheyt te stabileren/ eñ alle Coningen/Princen/
Landen eñ Republicquen van hare wetlicke eñ behoorlicke recht te beroven/
gelijck ten opsien vande Coninginne ende t'Coninckrijck van Engelant/met

het

het oversepnden der voorsz. hoochvaerdighe ende gheweldige Armade inden Jare xv^c. lxxxviij. eñ de Trpumphē vandien voor de Victorie openbaerlicken ghesonghen ende in druck uytgegeuen/is gebleken. Ende ghelet zijnde op de Oorloge eñ Negotien in Vranckrijck tzedert den selven Jare/ende namentlick op t'gene inde naeste Jaren opte translatie vande Croone van Vranckrijck/ niet alleen vandē iegenwoordelickē wettelickē Coninc/eñ van alle dē Princen vanden bloede/maer generalicken van alle Franchopsen op de Spangiaers (onder de name vande infante) van weghen ende bp last vanden Spaenschen Raedt/bp den Hertoghe van Ferecp eñ andere Spaensche Ministers is ghetracteert/en behouft tselve geen ander bewijs/als daer nae bp dē Parlemente van Parijs eñ andere de ligue afgevallen/bp arresten eñ andere Justificatien gepubliceert ende in druck wtgegeven/is kundich ghemaeckt. Ende als goet regard genomen werdt op het complot inden Jare 92. in Schotlant/met veel principale heerē aldaer gemaeckt/ ten epnde 20000. Spaensche Soldaten in Schotlandt gesonden ende ontfangen souden werden/ twelck inden voorleden Jare genoech wonderlicken is aenden dach ghecomen (daer over oock eenighe metter doot gestraft zijn) en is niet te gelooven dattet selve op ander fondament is gebout ofte beleydt geweest/in wat manieren ten selven epnde met t'Cheurforstendom vā Colen/t'Stift van Straesburch/de Furstendommen van Gulick/Cleve ende Berch/ Eensamentlicken de goede Rijckstadt Aken gehandelt eñ gepractiseert is/brengen niet alleen verschepden geintercipieerde brieven/maer oock de daden selfs mede. Epndelick/hoe geconterminieert wert tegens de principaelste Prinen van Italien/hoe grotelicx men is achtende het onderbrengen van die van Hollandt eñ Zeelant (daer mede alle de vereenichde Provintien ghemeent werden) omme inde selve Sedem Belli, teghens de ghehele Christenhept vast eñ zeker te maken/Jae soo/datmen den Turck liever noch een groote parthpe vande Christenhept soude willen laten in nemen/als de Oorloge ieghens de Nederlanden verlaten/ofte het ghewelt van volck van Oorloge iegens henlupden gedestineert te verminderen. Ende in somma/hoemen mette Kep. Ma^t. Chur ende Fursten van Duptslandt/ Ja metten staet vande geheele Christenhept handelt (alleenlicken tot vorderinge vande voorsz. generale Spaensche heerschapie) blijckt claerlicken upt de brieven ghetepckent bp den Coninck van Spangien selfs/waer van een translaet hier bp ghevoeght is/berustende d'originale alhier/welcke brieven oock mede brengen het poinct bp spne hooch. geproponeert/ te weten/dat de meeninghe vanden Spaenschen Raedt niet en is door spne hooch. ter goeder trouwen de saecke vande Christenhept/eñ namentlicken vande Nederlanden in ruste ende vrede te stellen/aengesiē dat daer upt blijckt dat tot spne principaelste Raetslupden inde zaecke der Nederlanden ghestelt zijn/den Grave van Fuentes/ Don Guillame de S. Clement/eñ Stephano Ibarra/alle drie Spangiaers/ met last dat de selve uptheemsche spne hooch. instrueren sullē/wie vande Ne-

derlantsche

derlantsche Heeren te betrouwen zijn/hoemen de Nederlanden regeren/eñ de
vereenichde Provintien tonderbrengen sal. De Staten en twijffelen niet/of
syne Hooch. en heeft wel verstaen/dat deur beleyt vanden voorsz. Grave van
Fuentes/ende Stephano Divarra/onlancx Docter Lopes/Medecijn vande
Co. Ma. van Engelant/belooft zijn gheweest 50000. Croonen/om haere
Ma. te vergheven/ende dat den selven Docter Lopes/Emanuel/Lowijs Ti-
naco/ende Steven Ferera de Sauva (alle complicē van tvoorsz. moordadich
feyt) uyt zaecke vandien in Engelant ter doot zijn verwesen. Dat mede deur
tbeleyt vanden selven Fuentes eñ Divarra/Emanuel Andrada aengenomen
heeft de Co. Mat. van Vranckrijc met eenen Kuycker van Bloemē ofte Ro-
sen/met sulcken feninighen poeder versien/dat den reuck alleenlicken de doot
moeste veroorsaecken te vergeven. Ghelijcx oock tgene bevonden sal werden
by uytinge vande zacke vā Michiel Renichon/hem anders noemeñ Riviere/
Priester Namurois/over twee maenden gheleden ghedeguiseert in Soldaets
habitē van Bruyssel inde vereenichde landen gesonden/ de welcke bekent dat
hy ende verscheyden Moordenaers/met beloften eñ gelde gecoft eñ uytghe-
sonden zijn/om den persoon des Doorluchtigen Hoochgeboren Prince/Mau-
ritz gheboren Prince van Orangien/Grave van Nassau/ etc. te vermoorden.
Jae datmen den ioncxsten soone van syne Princelicke Excell. ho. ge. (alleen-
licken oudt thien Jaren) inde Universiteyt van Leyden ter Schole leggende/
niet daer uytlichten/alsmen den Prince van Orangien/Grave van Buyren
synen outsten Broeder/ ieghens de Rechten/Vryheden ende Privilegien der
Landen ende aller volcken rechten vyolentlick uyt de Universiteyt van Loe-
ven ghedaen heeft/maer oock daetlick wil vermoorden. Sulcx als den voorsz.
Spaenschen Raedt metter daet moordadelickē heeft doen ombrengen hunne
Excell. Heer Vader. Hier uyt can syne Hooch. ende een yeghelicken onwe-
dersprekelicken verstaen/deur wat luyden eñ by wat middelen de goede inge-
setenen der Nederlanden bedrogen werden/ ende hoe weynich de Staten hen
vergissen als sy den voorstel van vredehandel als-nu vande Spaensche zyde
uyt ghelijcke affectie oordelen te spruyten/ghelijck alle de voorgaende hier vo-
ren verhaelt/Jae dat alsnu soo wel ten opsien vande Co. Mat. van Vranck-
rijck eñ Engelant als dese Landen/hen veel wredelicker eñ schadelicker saken
openbaren als opt te vooren/Sulcx dat de humeuren des Spaenschen Raeds
geensins tot voordeel van dese Landen verandert en zijn/als oock geen appa-
rentie en heeft dat sy nu ten hoochsten teghen de selve geoffenseert zijnde/hen
vorderlicker souden willē wesen/als sy waren voor de voorsz. offentie/ofte dese
Landen (daer op sy recht willen pretenderen) beter tracterē als de Coningen
ende Coninckrijcken van Vranckrijck/Engelandt eñ Schotlant/henluyden
in recht authoriteyt eñ digniteyt gelijck zijnde. Waerom oock de voorsz. Sta-
ten Generael/Ampt ende Eedtshalven/schuldich ende genootsaeckt zijn/hen
dies te meer te wachten vande listige vonden eñ practijcken des voorsz Raeds/

Insonderheyt

Insonderheyt alsoo de vereenichde Provintien de voorsz. voorgenomen execrabele moorden/soo vanden persoon des Conincx van Vranckrijck/ als Coninginne van Engelandt/midtsgaders de openbare Oorloge die naer de aencompste van syne Hooch. inde Nederlanden/ieghens de Croone eñ staet van Vranckrijck gecontinueert wert/Oock niet tegenstaende dat alle voorgaende pretexten cesseren/ met reden so hoochlick ter herten nemen als de goede alliantien vruntschap eñ gemeynschap der saecken vereyschen. Ende al ist datmen soude mogen geloven dat syne Hooch. aen sulcke Moordadige ende Opantiicke daden een mishagen heeft/ so en is daer op nochtans sulcken acht noch insien te nemen/ als opt voorhebben/ den quaden will'/meyninge eñ intentie vanden Coninck van Spangien eñ Spaenschen Raedt/vanden welcken syne Hooch. syne Commissie eñ authorisatien aenghenomen eñ ontfanghen heeft/ (die hem ooc oversulcx tallen tijdē revoceren eñ eenen anderen in syne plaetse stellen moghen) waer tegen men hem niet en can versien noch versekeren met eenige conditien/ Midtswelcken ooc de voorsz. Staten Generael niet en connen verstaen dat sy met eenighe vrucht binnen de voorsz. geunieerde Provintien noch buyten deselve aende Co. Mat. van Engelandt (daer mede zy desen aengaende eñ anderssins in een vast verbondt staen) noch oock aende Co. Mat. van Vranckrijck ende andere Potentaten/ Vorsten ende Republijcken deser Landen/ende de gemeene Christelicke saecke Vrunden ende Verwanten yet soude mogen openen nopende de voorsz. voorgestelde Vrede-handelinge/ Maer dencken te blijven by heure toevlucht tot den almachtighen God/ om van syne Almachtighe ende onveranderlicke handt eñ goedicheydt (hoe wel sy tallen tijden overweghen hebben/eñ al noch wel connen overweghen/dat alle wereltsche saecken veranderlick zijn) van heure rechtvaerdige saecke eene loflicke uytcomste/niet alleene voorde vereenichde Landen/maer oock voor de andere Nederlantsche Provintien/tot vorderinghe van syne eere ende heylich woort/ ende der Nederlanden welvaert te verwachten.

Aldus ghedaen ende ghereſolveert ter vergaderinghe vande Heeren Staten Generael in s'Graven-Haghe den xxvij. Mey/ Anno 1594. Eñ was gheparapheert J. vande Wercke Vt. Onder stondt gheschreven: Ter Ordonnantie vande voornoemde Heeren Staten Generael/

Ende was onderteyckent

C. Aerssens.

Ernst/byder gratien Gods/Aertsher-
toge van Oostenrijck/etc. Ridder vander Orden/Stadthou-
der/Gouverneur ende Capiteyn Generael.

Elgheboren/Edelen/Erntfesten/Eersamen/Voor-
sichtighe/lieve/bysondere/ De ingheboren ende natuerlicke
liefde/ende gheneghentheyt die wy draghen tot de ruste ende
welvaert van dese Nederlanden/Ende het mishagen dat wy
overlange ghehadt hebben vande beroerten/tweedracht ende
ellende daerinne die zijn/is de meeste ende principaelste oor-
saecke gheweest dat wy ons hebben laten bewegen ende ghesegghen/omme
de regieringe vandien t'aenveerdē/als vastelick hopende/dat God almach-
tich ons de gratie gheven soude/vande selve eyntlick te moghen verlossen
uyt dese sware bederflicke Inlantsche Oorloghe/die nu so lange Jaren ge-
duert heeft/tot grooten verdriete/last ende achterdeel vande voorsz. Landē/
Ende van alle de Christenheyt: Want soo verre men wilde overdencken die
voorspoet daerinne die ghe weest zijn/ten tijde dat sy waren in vrede veree-
nicht onder wettighe ende behoorlicke ghehoorsaemheyt vanden huyse van
Bourgongie ende Oostenrijck/ende den goeden regel die ten selven tijde al-
daer ghehouden werde int stuck vande Justicie/Policie ende Krijchsordre/
Waer deur de voorsz. Landen waren vermaert ende verhevē door alle Co-
ninckrijcken ende heerschappijen: Oock den grooten rijcdom die aldaer soo
ouervloedich was/by middel vande Tractaten/Verbontenissen/confedera-
cien/Zeevaert eñ Coopmanshander soo sy hadden op Poortugael/Span-
gien ende Indien. Wy zijn versekert/dat daer niemandt van verstande en
is/dien wt gantscher herten niet leedt en zijn te sien de groote ende beclaech-
licke veranderinghen tzedert xxv. soo dertich Jaren herwaerts den voorsz.
Landen overcommen/saempt de menichfuldighe lasten/exactien/ende be-
swaernissen die het arme gemeene volck daerentusschen geleden heeft/ende
in verscheyden quartieren alnoch tegenwoordich is lijdende: Ende die oock
en wensche dat metten eersten eenige goede ende bequame middelē te werc-
ke ghestelt worden/omme de voorsz. Landen wederomme in heuren ouden
stalt/gemeene ruste ende onderlinge eendrachtichept te brenghen/ Waertoe
oock strecken alle onse gedachten/ende met sulcken voornemen zijn wy her-
waerts over gecommē/verlatende het goet geselschap van syne Key. Mat.
onser ghenadichsten Heere/ende vande andere onse broeders eñ Maeschap/
ons eygen vaderlant/ende de regieringe van so vele treffelicke Conincrijc-
ken ende Landtschappen die ons bevolen waren/ Met verscheyden andere
onse ghelegentheyden onnoodich hier te verhalen/op dat wy u bereyt ende
gheneghen souden vinden omme te comen tot onser goede meeninghe ende
intentie. Ende hoewel wy niet en twijffelen/dat alle tselue u luyden ghe-
noechsaem bekent is/so deur de ghemeene mare/als deur het rappoort van
sommige persoonen/ende dat u luydē niet min aengenaem wesen en sal/als

wy

wy selve behartigen uwe ende uwer naecomelingen eygen ruste/ versekerheyt/ ende welvaert. Nochtans en hebben wy niet willen laten/ v luyden al tseelfde voor te houden by desen/ So omme te meer te weeren ende ontwortelen alle wantrouwicheyden/ als omme naerder te openbaren onse voorsz goede ende oprechte ghenegentheyt/ eñ tgene ghy vrijelick van ons meucht verwachten. Naerdien dan de saecke v soo nae is raeckende/ sal u luyden dienstelick wesen/ v seluen/ ende den genen die onder v zijn/ oprechtelick voor oogen te stellen/ tgeluc/ heyl ende welvaert/ so daer wt mach toecomē den Vaderlande/ so jammerlicken deur dese langduerighe oorloge beswaert eñ bedoruen. Ende so verre de voorspoet/ so ghy dese lest voorledē Jaren gehadt hebt (gelijck de sake vander oorloge onseker ende wanckelbaer zijn) eenige souden mogen doen vergeten de voorgaende quaden ende ongelucken/ ende niet doen dencken op de gene die alnoch souden mogen ouercommen: Ende daer deur hen laten voorstaen dat sy gantsch ende teenemael wel versekert zijn sonder dese goede occasie te willen waernemen. So en sal niet dan dienlick zijn te bedencken verscheyden ghepasseerde dingen ende exempelen/ leerende dat in corten tyde so groote veranderinghe gheschieden moghen/ dat dickmaels men met beden niet en can verweruen/ tgene men corts te voren met eeren ende reputatie heeft connen vercrijgen. Daerom versoecken wy v goedertierentlick ende ernstlick/ Dat nae dien ghy v al te samen daerop wel sult beraden hebben/ ende alles wel rijpelick ouerwogen/ ghy selfs ons voorhout so eerlicke/ redelicke/ ende verdraechlicke conditien. Dat by middel van diere/ men mach hoe eer hoe lieuer speuren ende gewaer wordē/ dat ghy niet en zijt soeckende t'verlengen/ ende voortganck vande oorloge/ mede brengende so menigerhande ongemacken eñ beswaernissen tot laste ende verdruckinge vande gemeente/ als een yegelic wel kennelick is/ Maer datmen veel eer daer deur mach gheraken tot eene goede geluckige vrede/ vaste ende versekerde ruste. Ende van onsent wegen/ sullen wy v metter daet bewijsen/ dat daerinne gheen bedroch noch arghelist en is schuylende/ als niet soeckende eene geveynsde/ dan eē warachtige ende stantaftige vrede: Sulcx dat alle tgene wy doen/ is met goeder ernste ende eenvoudicheyt/ tot vorderinge vande ghemeene welvaert. Indien ghy dan van uwent wegen daer by brengt den seluen pure ende goeden wille/ sult ghy oock daer deur thoonen hoe veel ghy ons acht ende van ons houdt/ ende begheert te versien in tgene van noode is tot v eygen besten ende oorbaer/ gelijck al tselue v breeder sullen verclaren Meester Otto Hartius/ ende Hieronimus Coomans/ Rechts-gheleerden/ brenghers deses/ daer toe by ons verlaten ende ghedragen/ met aenbiedinghe van onsen goeden wille tuwaerts: Bidden God Almachtich· Welghebooren etc. Wt Brussel den v. dach van Mey/ 1594.

Onder stont/ V willigher onderth. Ernestus. Lagher stont/ Deur ordonnantie van syne Hoocheyt. Ende gheteeckent/ Westernach.

De Superschriptie was. Den Welghebooren etc. De Staten van Gelderlandt/ Hollandt/ Zeelandt/ Vrieslandt/ Vtrecht/ Ouerijssel ende andere/ Vergadert in s'Grauen-haghe/ In Hollandt.

Propoſitie ghedaen by Ottho Hertius ende Jeronimus Coomans/Rechtſgeleerden/Aende Heeren Staten Generael der vereenichde Nederlantſche Provintien.

Mijn Heeren/

Lſoo wy om eenighe particuliere ſaecken ende geſchiften te verrichten/hadden vanden Heeren vanden Raede van State nu onlancx vercregen paſpoorten omme te moghen comen in deſe vereenichde Provintien (waer van wy de ſelve Heeren ende den genen die daer aene de goede handen mogen gehouden hebben/dienſtlick eñ vrundtlic ſyn bedanckende/met eerbiedinghe van deſgelycx te doene ende beſorgen over onſer zijde voor den ghenen die van hier des ſouden mogen van noode hebben/ende dat tſelve was gebrocht ter kenniſſe vande Hooch. vanden Ertſ hertoghe van Ooſtenrijck/ Erneſtus / heeft de ſelve goet gevonden/ons met eenen te belaſten / dat wy van ſynent wegen uwer E. ende L. ſouden begroeten/alles goets aenbieden/eñ verclaren: Dat de principale oorſake daer deur hy hem heeft laten gheſegghen eñ bewilligen in deſe Landen te comen / is geweeſt de beſonder liefde eñ gheneghentheyt die hy altijt tot welvaren ende ruſte deſer landen heeft ghedragen/ ende dat hy verhoopte dat God eens de ghenade ſoude geuen / deur middel van ſyn perſoon/de ſelve wederomme te ſien vereenight in goede vrede ende onderlinge vrundtſchap/ gelijck de ſelve voor den aenvanck eñ oprijſinghe vande Inlandtſche Troublen zijn gheweeſt/ tot welcken eynde omme naerder te verſtaen ſynen goeden wille ende meeninghe / heeft ons oock bevolen ende opgeleght uwe E. eñ L. te verhantreycken de brieven die wy den xij. deſer maent hebben overgelevert / wel meynende dat uwe E. eñ L. daer upt ſullen claerlick verſtaen hebben ſyne gedachten / ſinnen eñ ghevoelen nergens toe en ſtrecken/dan om te beſorghen dat deſe landen/eñ onderſaten vandien ſouden moghen worden bevreedſaemt met een oprechte ghedurighe ende ongheveynſde Reunie. Ende hoewel tſelve in voorleden Jaeren tot meer reyſen te vergeefs mach zijn geproeft / eñ dat oock eenige vredehandelinge ofte accoort ghetroffen zijnde / men is terſtont deur nieuwe miſverſtanden wederomme ghevallen in Vyantſchap eñ Oorloghe (deur wiens feyt ofte toedoen den ſtaet in deſe gelegentheyt niet te onderſoecken/ eñ God wil dat nimmermeer onderſocht en mach werdẽ) ſulcx dat uwe E. eñ L. miſchien gevangen met eenige wantrouwe ſouden beweeght ſchijnen te zijn alle alſulcke handelinge tontſeggen ende afſlaen / byſonder nadien in corte Jaren herwaerts de ſaecke oock zijn ghelopen naer den ſinne ende wille van uwe E. eñ L. Nochtans betrouwende ſyne Hooch. dat de ſelve niet en ſullen ſtaen eñ ruſten op eenighe temporeele ende veranderlicke proſperiteyt/daer van de geweſene occaſie lichtelicken moghen comen te ceſſeren. Soo ſou-

den

den de selve eñ alle luyden van eeren/ Liefhebbers van eene gemene Lands ruste wel begheren ende wenschen dat uwe E. ende L. souden willen sich erneren ende voor ooghen stellen.

Inden eersten/ dat alle wereltlicke saecken hebben heuren tijt eñ saysoen/ ende gelijck datter is tijt van diffidentie/ daer naer oock wel comt eñ volght sayssoene van confidentie/ datmen malcanderen behoort te betrouwen/ ende voorsien tot syne ende syner naecomelinghen verseeckerheydt.

Ten anderen/ dat noyt in eenige contreyen vande werelt en is opgestaen nochte geweest soo grooten twist/ tweedracht eñ mis verstant/ twelck publick ofte tusschen particuliere/ het en is ten langhelesten gheeyndicht ende neder geleyt/ meer met tractate eñ conditien/ dan met cracht eñ strengicheyt van wapenen/ Midts dat den crijch is van so onsalige vruchtbaerheyt/ dat ghemeenlick den eenen baert/ voortbrengt/ ende voet den anderen.

Ten derden/ dat geen Prince/ staet ofte Republicque en is ten besten vergaen/ het verweygeren eñ afslaen vande eerlicke eñ versekerde aenghebode vredehandelinghe/ welcken aengaende wy liever hebben de exempelen van onsen tijt ende memorie voorby te gaen/ dan by verhael vandien te openbaren ofte doen gedencken de fauten ende misgrijpen by deen ofte dander gebeurt: Dan dat uwer E. ende L. nv ter tijt noch souden beweeght ofte getardeert mogen werden met eenigerhande diffidentie/ soude schijnen (sprekende onder behoorlicke verbeteringhe) genoech te wesen buyten redenen/ naerdien de tractatie werdt aengegeven in anderen tijde eñ saysoene by seer verscheyden occasien eñ Inclinatië van willen/ en genoech ghestelt ter discrete eñ arbitratie van uwer E. eñ L. ende oock met andere persoonen/ als te weten/ met syne Hooch. gesproten uyt den huyse van Oostenrijck/ wiens oprechticheyt/ verstant/ deucht ende eere/ betamende warachtich eñ wel geformeerde Prince/ daer uyt alleenlick mach werden verstaen/ dat seven ofte acht achtermalcanderē uyt den selven huyse zijn gecommen/ totten Keyserdom vanden Heyligen Rijcke/ Niet door successie/ die so wel quade als goede Princen is gevende/ maer by gewillige ende vrye elextie vanden Cheurforsten eñ ghemeene Staten des Rijcx/ gemeynlicken vallende eñ begrondt op Princelicke deuchden eñ stantvasticheyt/ in woorden eñ wercken/ van de ghecosene/ gelijck dat noch onlancx is gebleken inden persoon van Keyser Maximiliaen den tweeden/ Vader van syne Hooch. gheweest hebbende van sulcke moderatie eñ goedertierenheyt/ dat hy moet werden geacht ende gehouden voor een soo bysonderen ende uytnemenden Instrument/ om alle publijcke twisten ende onverstanden int feyt vande Religie ende republijcke te accommoderen/ in balance te houden eñ neder te leggen/ dat syns gelijcke niet veel en is gesien geweest in voorleden tijden/ eñ willende syne Hooch. naercomen ende volgen de voetstappen eñ exempelen vande selven/ heeft deur ons aen uwe E. ende L. wel willen senden dorigenele brieven/ dat wy niet en twijffelen uwer E. eñ L. sullen met sulcken vriendelickheyt eñ affectie hebben ontfanghen/ als wy voor seker houden de selve warachtelicken eñ ongeveynsdelicken geschreven te zijn. Begerende daeromme ende ernstelicken versoeckende/ dat uwer E. eñ L. gelieve dinhouden van-

dien rijpelicken te overwegen/ende de selve soo behertighen eñ be antwoorden/dat syne Hooch. eñ alle luydenvan neeren mogen soo eer soo lie ver oorsaecke hebben van eenich genoegen / naer heurder aller verwachtinge ende verho pinghe die zy hebben in uwe E. eñ L. voorsichticheyt ende predentie/ met aenbiedinge / dat soo verre uwer E. eñ L. Representerende dese Heerlicke vergaderinge/ofte yemandt int particulier sich soude vinden geoffenseert ofte gedifficulteert in eenige woorden/ poincten ofte verstanden van tvoorsz. schrijven van syne Hooch. ende gedient ware ons daer van te doen openinge/wy bereyt zijn/ende verhopen dienaengaende / sulcken bericht te doene/datmen insgelijcx sal oorsake hebben van contentement/twelck is in effeckt tgene wy uyt crachte vande clausule van credentie inde voorsz. brieve begrepen eñ staende op onsen persoon / uwer E. ende L. hebben voor te dragen gehadt/vriendelicken biddende / tselve heur te willen laten gevallen ende int goede af te nemen.

Daer toe alleenlicken voughende met oorlove ende ghedogen van uwer E. eñ L. dat gemerckt men verstaet dat syne Hooch. bijde confessie eñ declaratie van sekere ghevangenen alhier wert beschuldicht / al of de selve soude voorghenomen hebben den persoon van syne Excell. Graef Mauries van Nassau deur der selven gevangen ofte andersins te doen ombrenghen / volgende de last eñ ordre dien hy dienaengaende soude ghehadt hebben vanden Grave van Barlaymont / wesende een onverdrachelicke eñ impudente delatie/van saecken die noyt en zijn ghecomen noch en hebben ghepasseert in ofte deur de minste ghedachtenisse vande voorsz. syne Hooch. uyten huyse ofte stam/ vande welcke sulcke infame/ leelickhedẽ ooc noyt en syn in voorleden tijden geprocedeert/noch met Gods hulpe procederen en sullen. Wy hebben van wegen syne voorsz. Hooch. om te comen tot kennisse vande oprechte waerheyt/uwer E. eñ L. wel willen voorhouden/ dat de selve soude gelieven goet te vinden / den gevangẽ in versekerde bewaernisse met eenige Commissarisen te seynden naer Antwerpen ofte Bruyssel / onder beloften bijde voorsz. syne Hooch. te doen / vanden selven thaerder ghedesigneerde plaetse ende tijt wederomme te leveren eñ laten volghen onverhindert/ofte wel te laten transporteren naer Breda/wesende onder tgebiedt ende Jurisdictie van deser zyde regeringe / omme aldaer metten gemelden Grave van Barlaymont (die tot dien eynde vergeselschapt met eenige Commissarisen inden Name van zijne voorsz. Hooch. aldaer oock sal erschijnen in persone) gheconfrondeert/ende op de circonstantien eñ particulariteyten diemen sal advisere ende bevinden noodich te zijne geexamineert te werden: Midts daer toe hem verlenende respective behoorlicke paspoort/ Oft immers dat uwe E. eñ L. souden gelieven eenich ander expedient voorslaen / sulcke als sy sullen bevinden te behooren / om te comen tot ontdeckinge vande waerheydt/ Twelck eygentlick sal moghen dienen tot ontlastinghe eñ ontschuldinge van syne Hooch. ende uwe E. eñ L. Ende comnen tot grooter eere vander Justitie van deser zijde/als diemen in sulcken gevalle niet en soude int minste connen bedencken/al oft om eenighe andere particuliere consideratien sulcke dinghen souden byden ghevangen geseyt ende verclaert ofte

ander-

anderſints uytgheſtroyt zijn / tot nadeel ende verkleyninghe van yemandt/ ofte van te verachteren eenich goet voornemen van ſyne Hooch. Aldus ghe-proponeert ende gedaen inde vergaderinge vande Heeeren Staten generael/ den xvi. Mey xvc. vier ende tneghentich/ In ſ'Gra-ven-Haghe by ons ondergheſchreven ende gheteykent

Ottho Hertius/ Jeronimus Coomans.

